

BOSHLANGICH SINFLARDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI

Raxmatqulova Nafisa Asatullayevana

GulDU "Pedagogik va psixologiya" mustaqil izlanuvchisi

E-mail: raxmatqulovanafisa23@gmail.com

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada boshlang'ich ta'lim bosqichida raqamli texnologiyalarni joriy etishning dolzarbligi, afzalliklari va istiqbollari yoritilgan. Muallif raqamli vositalarning ta'lim sifatiga ijobiy ta'siri, bolalarda axborot madaniyati, tanqidiy fikrlash va kreativlikni rivojlantirishdagi o'rni haqida so'z yuritadi.*

***Kalit so'z:** raqamli texnologiyalar, boshlang'ich ta'lim, zamonaviy pedagogika, interaktiv o'qitish, ta'lim innovatsiyalari.*

Zamonaviy jamiyatda ta'lim jarayonini raqamli texnologiyalarsiz tasavvur qilish mushkul. Ayniqsa, boshlang'ich sinfda o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularni interaktiv, o'zaro muloqotli o'rganish muhitiga jalb qilishda raqamli vositalar muhim o'rin tutadi. Bu bosqichda qo'llaniladigan texnologiyalar bolalarda mustaqil fikrlash, tafakkur qilish va muammolarni hal etish ko'nikmalarini erta shakllantirish imkonini beradi.

Axborotni taqdim etishning vositalari va usullarini qo'llash - hozirgi axborot texnologiya vositalari kuchli rivojlangan sharoitda ulardan to'g'ri va samarali foydalanish, axborotlarni tanlash, saralash, saqlash, qayta ifodalash ko'nikmalari hosil qilinadi. Bu jarayonda kompyuter savodxonligi alohida ahamiyat kasb etadi. O'qitishning maqsadlari, mazmuni, metodlari, vositalari va formalari metodik sistemaning asosiy komponentlaridir. Bugungi kunda o'qitishning metodi va mazmuni muammosini hal etish oldingilardan farq qiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari timsolida ularning kompyuter savodxonligini oshirishda fanlar misolida oladigan bo'lsak, masalan, matematik tafakkurini o'stirishda informatikani qo'llash bugungi kun muammolaridan biridir, o'quvchilar matematikani o'rganishni davom ettirishga tayyorlanadilar. Son tushunchasi, geometrik figura, ifoda, funksiya, tenglama, geometrik yasash, koordinata va vektor haqida boshlang'ich tushunchalar boshlang'ich sinfda o'rgatiladi. Boshlang'ich ta'lim o'quv darslarida axborot majmui ma'lumotnomalar, ensiklopediyalar, virtual kutubxonalar, geografik xaritalar, rasmlar,

chizmalar, animatsiyalar, matnlar, tasviriy axborotning statistik va dinamik ifodalari, ovozli obrazlardan (yozilgan ovoz, musiqa va boshqalar) foydalanish mumkin.

Yuqorida keltirilgan AKT savodxonlik elementlariga ega bo'lishlik - ta'lim jarayoniga AKTni samarali joriy etishning tashkiliy bir qismi hisoblanadi. Bugungi kunda o'qituvchilarning AKT sohasiga oid kasbiy mahoratini oshirish yo'nalishida asosiy e'tibor ularning kompyuterdan foydalanuvchi sifatida tayyorlashga qaratilgan.

O'qituvchilar AKT savodxonligiga ega bo'lish bilan chegaralanib qolmasdan, AKT vositalaridan ta'lim samaradorligini oshirish yolida to'g'ri foydalanish metodikasi bilimiga ham ega bo'lishlari zarur. Ya'ni, har bir fan o'qituvchisi o'zining darsida AKT vositalaridan didaktik vosita sifatida foydalana olishlari zarur. Shu sababli, malaka oshirish kurslarida muammo yechimi hal etish uchun nafaqat kompyuter savodxonligiga oid mashg'ulotlarni, balki AKTdan foydalanish metodikasiga oid mavzularni «Fanni o'qitishda AKTdan foydalanish» mutaxassislik darslarida ham o'qitish va amaliy mashg'ulotlar orqali tinglovchilarning bajarish imkoniyatlariga zamin yaratmog'imiz maqsadga muvofiq bo'ladi.

AKTdan dars jarayonida foydalanish metodikasiga oid ko'nikmalarga matn va jadval muharrirlari yordamida pedagogik vositalar yaratishda ularning didaktik imkoniyatlaridan foydalanishni (matn muharririda son va raqamlar kiritish, jadval muharririda geometrik grafiklarini yaratish va b.) ta'kidlab o'tish mumkin. Bundan tashqari ushbu metodika darsning qaysi qismida, qancha vaqt davomida foydalanishni nazarda tutadi.

Ushbu fikrlarni tasdig'i sifatida YUNESKO tomonidan ishlab chiqilgan O'qituvchilarning axborot kommunikatsiya texnologiyalariga oid bilimlarga ega bo'lishlik bo'yicha tavsiyalari»ni keltirish mumkin.

zamonaviy o'qituvchining texnologik jihatdan savodxon bo'lishligi va o'quvchilarda ushbu ko'nikmalarni shakllantirish yetarli emasligi alohida ta'kidlanadi.

Zamonaviy axborot texnologiyalarini qo'llashda maktabgacha va boshlang'ich ta'lim tizimida ta'lim mazmunining maqsadini ko'zlagan holda uning muvaffaqiyatga erishishning asosiy omili sifatida quyidagicha amallarni to'g'ri tashkil etishga e'tibor berish lozim:

-mutaxassis kadrlar salohiyatining zamon talabiga mos bo'lishi;

- barcha ta'lim bosqichlari va ta'lim muassasalari bilan samarali natijaviylikni ta'minlay olish darajasidagi uzviy hamkorlikning to'g'ri yo'lga qo'yilishi va nazoratga olinishi

-metodist va fan o'qituvchilari o'zaro hamkorlikda ijobiy natijani ko'zlagan va mazkur tavsiyalarda ham samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirish kafolatlagan holda ta'lim- tarbiya jarayoniga yondashishi;

- zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan muntazam xabardor bo'lishi va uni ijodkorlik, mohirlik san'ati ila amaliyotga joriy etishi;
- yuksak intellektual salohiyatli yoshlarni tarbiyalashni bosh maqsad etgan holda ularning ham imkoniyat darajalari va qobiliyatlarini hisobga olishi;
- o'qituvchi kasbiga innovatsion yondashgan holda jarayonlarga ko'rgazma va didaktik jihozlarni foydalanishda xilma - xillikka e'tibor qaratishi;
- o'quvchilarning bo'sh vaqtini to'g'ri taqsimlay olishi;
- axborot texnologiyalari haqida ma'lumotlarni mazmunan maqsadga muvofiq fanlar kesimida to'g'ri taqdim etish mahoratiga ega bo'lishi;
- malaka oshirish tizimida doimiy ravishda o'qituvchilarning kursdan keying faoliyatini o'rganish va ularning yutuqlarini namuna sifatida tatbiq etish;
- muntazam ravishda reja asosida shahar va tumanlar kesimida ilmiy – amaliy konferensiya va seminarlarni tashkil etish;
- tarbiyachi va o'qituvchilarning ish- tarjibalarini ommalashtirish va ularni malaka oshirish tizimida kurs tinglovchilari bilan davra suhbat, uchrashuvlar o'tkazish orqali faolligini rag'batlantirishga e'tibor berish;
- umumta'lim maktablarida boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari tomonidan fan oyliklarini o'tkazishda axborot texnologiyalardan foydalana olish darajalariga e'tibor berish va baholash;
- tarbiyachi va o'qituvchilar tarafidan tayyorlangan tavsiya, ishlanmalarning zamon talabiga mosligini tahlil etgan holda mualliflik huquqini saqlab, amaliyotga tatbigi'ni nazoratga olish lozim.

Zamonaviy axborot - kommunikatsion texnologiyalaridan kichik maktab yoshidagi bolalarda o'yin darslarini tashkil etish va fan xonalarining jihozlangan holatini moslash, internet va axborot vositalaridan ma'lumotlar olish va ulardan foydalanish; chet tilini o'rganishda, shuningdek, bugungi kunda 1 - sinfda 7 ta fan kesimida multimediyali ta'lim dasturlari asosida unumli qollash kabi dolzarb muammolar o'z yechimini topmoqda. Fanlar kesimida yaratilgan elektron darslik va qo'llanmalar sonini qozoq tilida ham namunalarini multimediya va animatsion shakllarda ishlab chiqish, uni amaliyotga joriy etish - yechimini kutayotgan dolzarb masalalardan biridir.

Qishloq joylarda maktabgacha ta'lim muassasalarining ko'pchiligida mavjud bo'lmaganligi vajidan 1-sinf o'quvchilari orasida nuqsoni bor bolalar ham uchramoqdaki, bu holat o'qituvchi faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatib, ular bilan ko'proq mashqlar bajarishni taqozo etmoqda. Modomiki, texnologiyalari o'qitishning samarali vositasi bo'lib, ta'lim tizimidan korreksion mashg'ulotlar o'tkazishning qo'shimcha interaktiv materiali sifatida xizmat qilar ekan, nutqida nuqsoni bor maktabgacha

yoshdagi bolalar ta'limining samaradorligi axborot- kommunikatsion texnologiyalari asosidagi logopedik mashg'ulotlarga ham bog'liq.

Kichik maktab yoshidagi bolalarning nutqining asosiy komponentlari: fonetik, fonematik, leksik - grammatik, nutqni rivojlantirish, shakllantirish va korrektsiyalash uchun mo'ljallangan bo'lishi maqsadga muvofiq. Animatsion dasturlarda berilgan mashg'ulotlar ularning havas va rang barangliklarga bo'lgan qiziqishlarini orttirib, bevosita qo'l harakatlari bilan mashqlar bajarishga intiladi. Zamonaviy o'qituvchi AKTdan foydalanishda hamkorlik qilish, vujudga kelgan muammolarni hal etish, bilimlarni izlash, turli manbalardan olgan ma'lumotlarni tanqidiy nuqtai nazardan tahlil qila olish va umumlashtirish kabi ko'nikmalarni shakllantirishda «har bir bola alohida bir sayyora» degan tushuncha mohiyatiga bugungi kunning eng dolzarb masalasi sifatida kompetensiyaviy yondashsa - bu asosiy yutug'imizdir.

Xulosa. Raqamli texnologiyalarni boshlang'ich sinflarda joriy etish nafaqat ta'lim sifatini oshiradi, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, axborotga ishlov berish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Muhimi, bu jarayon pedagoglar tomonidan puxta rejalashtirilgan va didaktik jihatdan asoslangan holda amalga oshirilishi zarur. Shu tariqa, raqamli avlod uchun raqamli ta'limning eshiklari keng ochiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. R. Ishmuhamedov, M. Yuldashev. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. - Toshkent. 2019.
2. Barkamol avlod - O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. - T.: Sharq, 1998. 64b.
3. Umumta'lim fanlari metodikasi. Ma'naviy - ma'rifiy, ilmiy, metodik nashr. 2018-yil sonlari